

ĐỀ XUẤT MỘT SỐ GIẢI PHÁP XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI

GẮN VỚI GIỮ GÌN BẢN SẮC VĂN HÓA & PHÁT TRIỂN DU LỊCH HUYỆN HÒA VANG THÀNH PHỐ ĐÀ NẴNG

ThS.KTS. NGUYỄN HOÀNG VIỆT

NEW RURAL CONSTRUCTION ASSOCIATED WITH PRESERVING CULTURAL IDENTITY IS THE BASIS AND DRIVING FORCE FOR TOURISM DEVELOPMENT. EXAMPLE OF THE MODEL OF HOA VANG DISTRICT - DA NANG CITY

Vietnamese villages have a rich cultural and historical heritage, preserved architectural heritage, and preserved natural landscapes that have become valuable tourism assets. The national target program on building new rural areas contributes to actively supporting the development of rural tourism in upgrading and perfecting the infrastructure system, ensuring environmental sanitation, preserving and promoting cultural values and traditional craft villages. Rural tourism contributes to raising the value of agriculture, promoting the cultural values of regions. Hoa Vang district - Da Nang city has achieved many achievements in building new rural areas, developing from the strengths of natural resources and historical and cultural values, integrating multi-sector tourism towards building smart and sustainable new rural areas. This is a typical model in recent times.

Làng quê Việt Nam có bề dày văn hóa lịch sử đặc sắc, di sản kiến trúc được bảo tồn, cảnh quan thiên nhiên được gìn giữ đã trở thành tài sản du lịch có giá trị. Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới góp phần hỗ trợ tích cực cho phát triển du lịch nông thôn trong việc nâng cấp, hoàn thiện hệ thống kết cấu hạ tầng, bảo đảm vệ sinh môi trường, giữ gìn và phát huy các giá trị văn hóa, làng nghề truyền thống. Bài viết đề xuất một số giải pháp cho Huyện Hòa Vang - thành phố Đà Nẵng trong bối cảnh xây dựng nông thôn mới gắn với giữ gìn bản sắc văn hóa và phát triển du lịch.

Quy hoạch & tác giả

phần củng cố giá trị văn hóa cộng đồng và phục hồi sợi dây kết nối giữa con người với hệ sinh thái”⁷.

Năm 2024, Tổng cục trưởng Tổng cục Du lịch đã ký ban hành công văn số 449/TCDL-VNCPTDL gửi các Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch về việc phổ biến áp dụng Cẩm nang thực tiễn phát triển du lịch nông thôn Việt Nam. Trong đó, định nghĩa du lịch nông thôn như sau: “Du lịch nông thôn là loại hình khai thác các vùng nông thôn như một nguồn tài nguyên và đáp ứng nhu cầu của cư dân đô thị trong việc tìm kiếm không gian yên tĩnh và giải trí ngoài trời hơn là chỉ liên quan đến thiên nhiên. Du lịch nông thôn bao gồm các chuyến thăm vườn quốc gia và các công viên công cộng, du lịch di sản trong khu vực nông thôn, các chuyến đi tham quan danh lam thắng cảnh và thưởng thức cảnh quan nông thôn, và du lịch nông nghiệp”⁸.

Với đề án phát triển mỗi làng một nghề giai đoạn 2006-2015⁹; mỗi xã một sản phẩm giai đoạn 2021-2025¹⁰; tăng cường bảo vệ môi trường, an toàn thực phẩm và cấp nước sạch nông thôn trong xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2021-2025¹¹, nhiều làng nghề tiểu thủ công nghiệp, khu nghỉ dưỡng, khu phức hợp trang trại, khu ẩm thực đã nổi lên thông qua con đường du lịch. Kinh tế của khu vực nông thôn nhiều vùng được khởi sắc nhờ vào du lịch.

Làng quê Việt Nam có bề dày văn hóa lịch sử; văn hóa dân gian phong phú đặc sắc; di

Nông thôn Việt Nam hiện vẫn chiếm một diện tích rộng lớn và dân số cao, tỷ lệ dân số thành thị năm 2023 của Việt Nam khoảng 38,1%, dân số nông thôn là 61,9 %¹. Theo kết quả thống kê, tính đến ngày 31/12/2023, cả nước có tổng diện tích tự nhiên là 33.133.831ha, bao gồm diện tích nhóm đất nông nghiệp vẫn chiếm tỷ trọng lớn với 27.976.827ha¹. Diện tích đất đai lớn, dân số đông là lợi thế cho phát triển du lịch nông thôn. Hơn nữa, làng là môi trường sống từ xa xưa của con người nên lưu giữ rất nhiều giá trị vật chất, tinh thần và cảnh quan sinh thái. Di sản làng Việt là tiềm năng văn hóa to lớn, là cơ sở phát triển du lịch, cần biến tiềm năng đó thành nguồn lực để phát triển nông thôn Việt Nam bền vững và giàu bản sắc².

Chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới là một chương trình tổng thể về phát triển kinh tế - xã hội, chính trị và an ninh quốc phòng triển khai trên phạm vi toàn quốc từ năm 2008³. Trong thời gian qua, nông thôn trên cả nước đã được đổi thay nhiều theo hướng tích cực⁴. Tuy nhiên, quá trình đô thị hóa mạnh mẽ cũng đã tác động không nhỏ đến khu vực nông thôn. Năm 2020 cả nước có 8.297 xã, so với 2016 giảm 681 xã và 13.692 thôn; 465 xã sáp nhập thành xã quy mô lớn hơn và 218 xã chuyển thành phường, thị trấn⁴. Đô thị hóa cũng làm thay đổi về tính chất một số ngôi làng như: làng bị mất do xã chuyển thành phường, thôn chuyển thành tổ dân phố; làng trong phố; làng ven đô, làng ven khu công nghiệp... Nguyên nhân do việc thực hiện các chính sách đổi mới nông thôn giai đoạn đầu còn nhiều hạn chế còn chưa tính đến các đặc trưng vùng miền, đa dạng môi trường sinh thái địa phương, gây xung đột giữa bảo vệ và phát triển ở nông thôn⁵.

Để khai thác những tiềm năng về nông nghiệp, nông thôn cho phát triển du lịch, “Phát triển du lịch nông thôn là một trong những giải pháp, nhiệm vụ trọng tâm của Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng

nông thôn mới giai đoạn 2021 - 2025, trên cơ sở thay đổi tư duy từ sản xuất nông nghiệp sang phát triển kinh tế nông thôn, góp phần hỗ trợ các địa phương thực hiện hiệu quả, bền vững các tiêu chí nông thôn mới”⁶. Chính phủ đã ban hành một loạt chính sách nhằm bảo vệ di sản văn hóa và phát triển nông thôn lồng ghép trong Chương trình nông thôn mới.

Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch ban hành Hướng dẫn số 1807/HD-BVHTTDL Hướng dẫn thực hiện các tiêu chí, chỉ tiêu về lĩnh vực văn hóa, thể thao và du lịch thuộc Bộ Tiêu chí quốc gia về nông thôn mới các cấp giai đoạn 2021-2025; Chương trình phối hợp số 04/CTPH-BNNPTNT-BVHTTDL với mục đích nhằm phát huy tối đa nguồn lực, tiềm năng của hai ngành, phát triển du lịch nông nghiệp, nông thôn theo hướng bao trùm, đa giá trị, hiệu quả và bền vững. “Bằng cách tập trung vào du lịch nông thôn, chúng ta có thể đa dạng hóa nền kinh tế nông thôn; kết nối du lịch với nông nghiệp, nâng cao vị thế phụ nữ và người trẻ; đồng thời thu hút các khoản đầu tư quan trọng giúp xã hội công bằng hơn, bền vững hơn. Du lịch cũng góp

sản kiến trúc được bảo tồn; cảnh quan thiên nhiên được gìn giữ đã trở thành tài sản du lịch có giá trị. Bên cạnh các giá trị vốn có của làng thì cơ sở hạ tầng được xây mới khang trang, dịch vụ tiện ích là sức sống mới được truyền vào làng quê. Đây cũng yếu tố góp phần thúc đẩy nông thôn mới phát triển theo hướng bền vững trong tương lai và xây dựng nông thôn thông minh¹².

Theo Henry (2015) thì có các loại hình du lịch nông thôn sau đây: Du lịch nông nghiệp, du lịch nông trại, du lịch di sản và văn hóa, du lịch sinh thái¹³. Để phát triển du lịch nông thôn, yếu tố tự nhiên, cảnh quan sinh thái, phong tục tập quán, di sản kiến trúc lịch sử - văn hóa sẽ là các giá trị đặc sắc mang lại cho du khách sự thỏa mãn về nhu cầu giải trí, thư giãn, học tập, nghiên cứu. Mỗi ngôi làng đều có những phong cảnh mang đặc điểm của hệ sinh thái tự nhiên. Đây đều là những yếu tố hoàn toàn lồng ghép và thực hiện đồng thời trong bối cảnh xây dựng nông thôn mới. Dù loại hình du lịch nào thì yếu tố cảnh quan sinh thái cũng đóng một vai trò vô cùng quan trọng. Sự hài lòng về bản sắc địa điểm sẽ mang lại trạng thái tinh cảm tích cực của du khách. Như vậy, phát triển du lịch làng quê là một trong các con đường phục hồi và phát huy các giá trị cảnh quan nông thôn.

Tại thành phố Đà Nẵng, thực hiện Chương trình Mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới 2021-2025, UBND thành phố ban hành Quyết định số 495/QĐ-UBND ngày 14-3-2024 về triển khai thực hiện chương trình phát triển du lịch nông thôn trong xây dựng nông thôn mới trên địa bàn thành phố

Đà Nẵng đến năm 2025¹⁴. Khi nói đến khu vực nông thôn Đà Nẵng chính là nói đến huyện Hòa Vang. Đây là huyện nông nghiệp duy nhất của thành phố Đà Nẵng, diện tích đất tự nhiên là 73.488ha (chiếm 74,8% diện tích của thành phố Đà Nẵng). Huyện có 3 xã đồng bằng, 4 xã trung du, 4 xã miền núi. Có 3 thôn với gần 1.000 đồng bào dân tộc Cơ-tu: thôn Tà Lang, Giàn Bí (xã Hòa Bắc), thôn Phú Túc (xã Hòa Phú) và thôn người Hoa sinh sống là thôn Trung Nghĩa (xã Hòa Ninh). Hòa Vang có ưu thế ở cả ba loại địa hình là miền núi, trung du, đồng bằng cùng nguồn tài nguyên rừng đa dạng. Cảnh quan mặt nước phong phú với nhiều dòng sông chảy qua như: Sông Yên, sông Cầu Đỏ, sông Hàn, sông Lố Đông, sông Tuý Loan, sông Cu Đê, sông Bắc, sông Nam, sông Cha Nay và hồ Hoà Trung (nằm trên địa phận 2 xã Hòa Ninh và Hòa Liên).

Hệ thống tài nguyên du lịch của Hòa Vang rất lớn, góp phần làm tăng giá trị quỹ di sản văn hóa - lịch sử cho thành phố Đà Nẵng. Khai thác tiềm năng cảnh quan hệ thống sông, hồ sẽ góp phần gìn giữ nguồn tài nguyên thiên nhiên mặt nước có giá trị phục vụ đời sống và nông nghiệp; bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa làng quê quần cư ven sông. Xã Hòa Bắc huyện Hòa Vang là nơi hội tụ nhiều giá trị cảnh quan và giá trị văn hóa có lợi thế cho phát triển đa dạng các loại hình du lịch. Các núi Hồng Chan, Khé Khato, núi Mang, Khé Xương, đèo Mũi Trâu, đèo Đê Bay cùng đèo Đại La (nằm ở ranh giới giữa xã Hoà Sơn - huyện Hòa Vang và phường Hoà Khánh - quận Liên Chiểu) cho thấy địa hình đa dạng. Cảnh quan núi non gần với sông, hồ, biển, rừng là những điều kiện thuận lợi cho du lịch vùng núi và

những hoạt động thể thao ngoài trời. Các xã Hoà Ninh (Bà Nà, suối Mơ) đều có tiềm năng du lịch trải nghiệm cảnh quan. Tại thôn Phong Nam còn lưu giữ một số công trình kiến trúc quan trọng như: Đình làng Phong Lệ, nhà thờ Tiên hiền chi phái tộc, miếu Thái Giám cùng phong cảnh làng quê mang đậm nét truyền thống. Làng Bỏ Bần có bề dày lịch sử 500 năm, ngôi đình làng là di tích văn hoá lịch sử cấp quốc gia, có giá trị nghệ thuật kiến trúc đặc sắc. Gần với di tích đình làng Bỏ Bần là quần thể các công trình văn hoá có giá trị gồm: Miếu thần Nông, mộ Tiên hiền, giếng cổ, chùa Âm Linh... Tất cả đều là tài sản vô giá để phát triển du lịch làng quê. Với 26 điểm du lịch sinh thái cộng đồng, 6 điểm du lịch nông nghiệp, 7 di tích lịch sử cấp quốc gia, 21 di tích lịch sử cấp thành phố, nghề làm bánh tráng Túy Loan cũng vừa được công nhận là di sản phi vật thể quốc gia đều là nguồn tài nguyên du lịch có giá trị đặc biệt để hình thành những sản phẩm du lịch mang đặc trưng địa phương.

Để góp phần phát triển loại hình du lịch nông thôn tại huyện Hòa Vang, tác giả xin đề xuất một vài giải pháp như sau:

Thứ nhất, cần tối ưu hóa mô hình không gian phát triển trong nhiệm vụ và đồ án quy hoạch chi tiết xây dựng và quy hoạch nông thôn trong phạm vi địa giới hành chính do huyện quản lý;

Thứ hai, thực hiện chiến lược tối ưu hóa cấu trúc không gian trung tâm, cải cách mạnh mẽ các điểm dân cư ở các xã được công nhận đô thị loại V và tìm kiếm các yếu tố thể hiện được tính chất đặc trưng tiêu biểu điển hình làm điểm nhận dạng

cho từng xã này. Làm rõ việc phân loại bố cục làng và hoàn thiện các tiêu chuẩn phân loại. Vạch rõ ranh giới kiểm soát các loại không gian, bảo đảm các công trình xây dựng được thực hiện trật tự, đúng quy định. Bố trí tối ưu không gian sống nông thôn, bảo vệ chặt chẽ không gian sản xuất nông nghiệp và cảnh quan sinh thái nông thôn, giữ vững diện tích đất canh tác nông nghiệp.

Thứ ba, thúc đẩy mạnh mẽ việc xây dựng phương tiện vận tải mới để phát triển tổng hợp thành thị và nông thôn. Triển khai các dự án thông thoáng đường giao thông nông thôn, nhất là giao thông nông thôn hướng tới thôn làng, hộ gia đình, đường du lịch, đường phát triển công nghiệp nông thôn. Thúc đẩy việc mở rộng các tuyến xe buýt đô thị ở các khu vực đủ điều kiện đi đến các làng, tạo điều kiện cho khách du lịch dễ dàng tiếp cận điểm đến.

Thứ tư, triển khai xây dựng cơ sở logistics nông sản. Tập trung vào các khu vực sản xuất có lợi thế, các trung tâm phân phối quan trọng và khu vực bán hàng nông sản chính. Thúc đẩy tích hợp sâu công nghệ số với sản xuất và đời sống nông thôn.

Thứ năm, thực hiện hành động cải thiện môi trường sống ở nông thôn. Quy hoạch và bố trí các nhà vệ sinh công cộng phục vụ phát triển du lịch. Thực hiện phủ xanh những khu vực đồi núi cần cố, vùng đất hoang. Hướng dẫn và khuyến khích nông dân thực hiện phủ xanh và làm đẹp sân vườn nhà và làng xóm. Mỗi

xóm xây dựng các công viên quy mô nhỏ và không gian xanh công cộng tạo điểm nhấn. Xây dựng các chương trình làng quê làm đẹp mặt nước. Đồng thời đẩy mạnh sâu rộng việc xây dựng văn hóa tinh thần ở nông thôn.

Thứ sáu, cần giữ gìn và phát huy được yếu tố cốt lõi để phát triển du lịch nông thôn. Đó chính là các giá trị cảnh quan, giá trị di sản lịch sử - văn hóa. Giáo dục đào tạo người dân địa phương nắm bắt được ý nghĩa sâu xa của nông nghiệp và môi trường nông thôn trong phát triển du lịch tại địa phương. Nông nghiệp là linh hồn của giải trí nông nghiệp, những yếu tố mang đặc trưng nông thôn như phong cảnh thiên nhiên, đặc điểm của cuộc sống làng quê, phong tục tập quán... là chìa khóa để phát triển ý tưởng du lịch.

Tour trải nghiệm tham quan nông thôn Hòa Vang cần tích hợp vai trò của người dân vào trong quá trình của du lịch. Trải nghiệm nông thôn chính là sống cùng môi trường nông thôn với các hoạt động sinh hoạt truyền thống. Các khuôn viên gia đình có giá trị cảnh quan cần được gìn giữ, phục hồi và khai thác để hướng đến mô hình nhà vườn homestay. Phát triển làng nghề và các sản phẩm OCOP địa phương. Các địa điểm giàu bản sắc làng quê cần xây dựng tour di sản lịch sử - văn hóa. Khu vực núi, đồi, sông, suối, hồ, rừng cần có những ý tưởng quy hoạch cảnh quan, thiết kế dựa trên cơ sở phát huy giá trị cảnh quan sinh thái tự nhiên, hoàn thành quy hoạch du lịch theo cảnh

quan. Xây dựng tour trải nghiệm thiên nhiên hoang dã kết hợp thể thao, tour du lịch nông thôn kết hợp nghỉ dưỡng, giải trí và chăm sóc sức khỏe. Xây dựng cơ sở dữ liệu và bản đồ số các điểm du lịch nông thôn tại huyện và tích hợp vào các điểm du lịch của thành phố.

Hòa Vang đã có 11/11 xã đạt chuẩn nông thôn mới, 5 xã đạt chuẩn nông thôn mới nâng cao. Trên hành trình “chuyển mình”, Hòa Vang sẽ không đánh mất “làng quê yên bình” của mình để lấy một “đô thị không bản sắc”. Hòa Vang tiếp tục đi lên từ thế mạnh về tài nguyên thiên nhiên phong phú, khai thác du lịch tích hợp đa ngành phù hợp với tiềm năng sinh thái và văn hóa¹⁵. Đây chính là chìa khóa để sớm thay đổi bộ mặt huyện Hòa Vang trong giai đoạn mới và là cơ sở, nền tảng quan trọng để phát triển du lịch theo hướng bền vững.

Ngày nhận bài: 05/11/2024

Ngày gửi phản biện: 05/11/2024

Ngày duyệt đăng: 25/12/2024

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Quyết định số 3411/QĐ-BTNMT Phê duyệt và công bố kết quả thống kê diện tích đất đai năm 2023.
2. <https://disanlangviet.com/>
3. http://vanban.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/hethongvanban?class_id=1&mode=detail&document_id=950734. Thông cáo báo chí về kết quả điều tra nông thôn, nông nghiệp giữa kỳ năm 2020
4. https://dangcongsan.org.vn/tinhuygiaimai/lists/tinhhoatdong/view_detail.aspx?itemid=2684
5. <https://dangcongsan.vn/khuyen-nong-huong-toi-su-phat-trien-ben-vung/dien-hinh-nhan-to-moi-xay-dung-nong-thon-moi-nhung-bai-hoc-kinh-nghiem-giai-doan-20102015-366308.html>
6. Thông cáo báo chí về tình hình dân số, lao động việc làm Quý IV và năm 2023, TCTK
7. <https://vanban.chinhphu.vn/?pageid=27160&docid=206287>
8. <https://quangnam.gov.vn/thong-cao-bao-chi-hoi-nghi-quoc-te-ve-du-lich-nong-thon-lan-thu-nhat-cua-un-tourism-60402.html>
9. Công văn số 449/TCĐL-VNCPDGL gửi các Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch về việc phổ biến áp dụng Cẩm nang thực tiễn phát triển du lịch nông thôn Việt Nam.
10. <https://dangcongsan.vn/kinh-te/de-phong-trao-moi-lang-mot-san-pham-phat-huy-hieu-qua-o-nuoc-ta-269904.html>
11. <https://nhandan.vn/chuong-trinh-moi-xa-mot-san-pham-ocop-la-gi-post769761.html>
12. <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/he-thong-van-ban/van-ban-quy-pham-phap-luat/quyet-dinh-so-925qd-ttg-ngay-0282022-cua-thu-tuong-chinh-phu-phe-duyet-chuong-trinh-tang-cuong-bao-ve-moi-truong-an-toan-thuc-pham-8747>
13. <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/he-thong-van-ban/van-ban-quy-pham-phap-luat/quyet-dinh-so-924qd-ttg-ngay-0282022-cua-thu-tuong-chinh-phu-phe-duyet-chuong-trinh-chuyen-doi-so-trong-xay-dung-nong-thon-moi-huong-8746>
14. Henry, 2015. Definition of rural tourism and its types, <http://jffm100.com/landscape-planning/definition-of-rural-tourism-and-its-types.html>
15. <https://hoavang.danang.gov.vn/>